

Вступ

Цукровий діабет — це глобальна медична та соціальна проблема, що обумовлена постійно зростаючою кількістю людей, які страждають на це захворювання та високим ризиком розвитку інвалідизуючих мікро- і макросудинних та неврологічних ускладнень, що призводить до значного зростання смертності та скорочення тривалості життя пацієнтів. Згідно з останніми епідеміологічними даними, представленими наприкінці 2021 року в 10-му виданні Diabetes Atlas, підготовленому Всесвітньою діабетичною федерацією (International Diabetes Federation, IDF), загальна кількість людей, які страждають на цукровий діабет у світі, становить 537 мільйонів, а до 2030 року ця кількість зросте до 633 мільйонів, а до 2045 року — до 783 мільйонів (IDF, 2021). У Європейських країнах кількість пацієнтів з цукровим діабетом становить 61 мільйон, у 2030 та 2045 роках прогнозована кількість пацієнтів складе 67 та 69 мільйонів, відповідно. Показник поширеності цукро-

вого діабету у світі у осіб у віці 20–79 років становить 10,5 %. При цьому у 10,6 % осіб цієї вікової групи відзначається порушення толерантності до глюкози, а у 6,2 % — порушена глікемія натще, що об'єднується зараз у ширшу діагностичну категорію переддіабету. Цукровий діабет є причиною 6,7 мільйона смертей у світі щорічно. В Україні, згідно з даними Міністерства охорони здоров'я, кількість людей з цукровим діабетом становить 1,3 мільйона осіб. Разом з тим є всі підстави припускати, що справжня кількість пацієнтів у нашій країні значно вища. За даними Всесвітньої федерації діабету в Україні налічується 2 мільйони 325 тисяч хворих на цукровий діабет, поширеність захворювання серед людей віком 20–79 років становить 7,1 %, і 920 тисяч осіб мають не діагностований цукровий діабет (IDF, 2021). Серед пацієнтів з діабетом більш ніж у 90 % відзначається цукровий діабет 2-го типу. Таким чином, беручи до уваги таку високу поширеність цукрового діабету, насамперед цукрового діабету 2-го типу, лікування пацієнтів із цим захворюванням не може обмежитися лише консультаціями фахівців ендокринологів–діабетологів. Хворі

на цукровий діабет повинні перебувати під постійним наглядом лікарів загальної практики-сімейних лікарів. Також, зважаючи на високий ризик розвитку ускладнень діабету, ураження різних органів та систем організму, у лікуванні таких пацієнтів беруть активну участь лікарі інших спеціальностей, насамперед, кардіологи, нефрологи, неврологи та інші фахівці. Отже, цукровий діабет, безсумнівно, є мультидисциплінарною проблемою.

В останні роки представлені переконливі дані великих епідеміологічних, клінічних обсерваційних та проспективних досліджень, в яких чітко показано частий розвиток у вищезгаданих пацієнтів цукрового діабету 2-го типу або переддіабету, серцево-судинних захворювань (насамперед серцевої недостатності, атеросклеротичних уражень судин різних басейнів, хронічної хвороби нирок), що стало підставою для введення поняття кардіоренально-метаболического синдрому, що включає як метаболічні розлади, так і патологічні зміни функції серця та нирок. Так, різні прояви хронічної хвороби нирок відзначаються у більш ніж 40 % пацієнтів із цукровим діабетом 2-го типу (CDC, 2019).

З іншого боку, і цукровий діабет, і хронічна хвороба нирок призводять до зростання ризику серцево-судинних захворювань удвічі, а у разі поєданого розвитку діабету та ураження нирок кардіоваскулярний ризик зростає ще більше (Virani et al., 2021).

Водночас підходи до терапії цих пацієнтів часто різняться у лікарів різних спеціальностей. Так, фахівці-ендокринологи звертають найбільшу увагу на корекцію метаболічних порушень, кардіологи — на зміни з боку гемодинамічних показників, нефрологи — на стан функції нирок, тоді як загальний підхід до ведення таких пацієнтів у багатьох випадках відсутній.

Враховуючи мультидисциплінарний характер проблеми цукрового діабету, вважаємо за необхідне створення загальних рекомендацій фахівців різних галузей медицини з лікування пацієнтів з цукровим діабетом 2-го типу та кардіоренальними захворюваннями, які б базувалися на результатах сучасних великих багатоцентрових клінічних досліджень, проведених з позицій та за вимогами провідних Європейських та світових наукових товариств, що враховували б ме-

дичні, організаційні та соціально-економічні реалії нашої країни, були б можливими для виконання лікарями різних спеціальностей у різних регіонах країни. З метою розробки таких рекомендацій під егідою ВГО «Українська діабетологічна асоціація» було створено групу експертів, яка представляє цей Консенсус.

Основною метою даних рекомендацій є запобігання новим випадкам атеросклеротичних серцево-судинних захворювань, розвитку та прогресуванню серцевої недостатності, хронічної хвороби нирок через використання сучасних терапевтичних можливостей.

1

Лікування пацієнтів із цукровим діабетом 2-го типу у поєднанні з серцево-судинними та /або нирковими захворюваннями

Модифікація способу життя

Модифікація способу життя є найважливішим базовим компонентом комплексного лікування пацієнтів із цукровим діабетом 2-го типу та кардіоренальними захворюваннями.